

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Milady Tomkové a soudců JUDr. Kateřiny Šimáčkové a JUDr. Bohuslava Hnízdičky v právní věci žalobce: **T. F.**, zastoupeného JUDr. Janem Matějčkem, advokátem, se sídlem Politických vězňů 98, Kolín 3, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o přezkoumání rozhodnutí žalované ze dne 30. 10. 2008, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 3. 2. 2009, č. j. 43 Cad 94/2008 - 7,

takto:

Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 3. 2. 2009, č. j. 43 Cad 94/2008 - 7, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadá usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 3. 2. 2008, č. j. 49 Cad 94/2008 - 7, kterým byla odmítnuta jeho žaloba, kterou se domáhal přehodnocení rozhodnutí OSSZ, jímž mu byl odňat plný invalidní důchod. Krajský soud žalobu odmítl s tím, že žaloba nespĺňuje náležitosti žaloby podle § 71 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Přestože stěžovatele vyzval k jejímu doplnění, ten tak ve stanovené lhůtě neučinil.

V kasační stížnosti stěžovatel namítl, že napadené usnesení krajského soudu je nezákonné a nespravedlivé. Stěžovatel poukazuje na to, že v souladu se soudním řádem správním podal správní žalobu proti rozhodnutí žalované o odnětí jeho plného invalidního důchodu na adresu žalované. Poté, co jej soud vyzval, aby svou žalobu doplnil, žalobce doplnění provedl, avšak neposlal je na adresu soudu, ale na adresu žalované stejně jako žalobu. Stěžovatel upozornil na to, že se dopustil omylu, jenž je omluvitelným vzhledem k tomu, že nemá právnické vzdělání. Žalovaná pak včas stěžovatelovo podání nepostoupila soudu. Stěžovatel odůvodňuje svou kasační stížnost také tím, že nyní vznikla situace, která není pro něj spravedlivá, v čemž spatřuje nezákonnost napadeného rozhodnutí.

Z obsahu soudního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatel poslal dne 10. 12. 2008 na adresu žalované podání, které označil jako žalobu proti rozhodnutí OSSZ Kolín. V záhlaví vedle svého jména stěžovatel napsal číslo napadeného rozhodnutí. V žalobě uvedl, že ji podává proti rozhodnutí OSSZ Kolín, vydanému na základě posudku komise ze dne 5. 8. 2008. V textu žaloby stěžovatel uvádí, že nesouhlasí s odebráním plného invalidního důchodu a popisuje skutkové důvody takového postoje. Závěrem je ve stěžovatelově podání uvedeno, že žádá o posouzení a přehodnocení rozhodnutí OSSZ Kolín. Žalovaná dne 23. 12. 2008 žalobu postoupila krajskému soudu a ve svém vyjádření k ní uvedla spisovou značku napadeného rozhodnutí a navrhla jako důkaz posudek Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí v Praze. Krajský soud stěžovatele vyzval usnesením č. j. 43 Cad 94/2008 - 5 ze dne 5. 1. 2009, aby odstranil vady svého podání doplněním návrhu výroku rozsudku a připojením opisu napadeného rozhodnutí. Tato výzva byla stěžovateli doručena dne 7. 1. 2009. Stěžovatel na adresu žalované poslal dne 13. 1. 2009 podání, v němž na základě výzvy Krajského soudu v Praze, č. j. 43 Cad 94/2008 - 5, doplnil svou žalobu a připojil napadené rozhodnutí.

V odůvodnění napadeného rozhodnutí krajského soudu je uvedeno, že podání žalobce bylo označeno jako žaloba proti rozhodnutí OSSZ Kolín a stěžovatel v něm vyslovil nesouhlas s rozhodnutím správního orgánu, kterým mu byl odňat plný invalidní důchod. Krajský soud dále uvádí, že podání žalobce postrádalo základní náležitosti žaloby ve smyslu § 71 odst. 1 s. ř. s, neboť žalobce napadené rozhodnutí v návrhu řádně neoznačil, neuvedl ani čeho se na soudu domáhá a nepřiložil stejnopis předmětného rozhodnutí. Své odmítavé rozhodnutí krajský soud odůvodnil tím, že žalobce nevyhověl výzvě soudu k doplnění žaloby a v řízení není možno pro tento nedostatek pokračovat. Soud proto řízení o návrhu žalobce usnesením označeným v záhlaví odmítl.

Toto usnesení bylo stěžovateli doručeno dne 7. 2. 2009. Kasační stížnost byla podána dne 20. 2. 2009.

Stěžovatel je osobou oprávněnou k podání kasační stížnosti, neboť byl účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí krajského soudu vzešlo (§ 102 s. ř. s.). V kasační stížnosti, kterou podal včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), uplatňuje námitku nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí svého návrhu, tedy námitku z důvodu dle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s.

Nejvyšší správní soud pro tento důvod shledává kasační stížnost přípustnou. Nejvyšší správní soud za této situace napadený rozsudek krajského soudu v mezích řádně uplatněného kasačního důvodu podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. přezkoumal, přitom dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Nejvyšší správní soud stejně jako Ústavní soud zastává názor, že základní role soudu je zajistit jednotlivci právo na spravedlivý proces a dbát na to, aby nedošlo k odmítnutí spravedlnosti (*denegatio iustitiae*). K této otázce se ve vztahu ke správnímu soudnictví vyjádřil Ústavní soud tak, že správní soud musí vždy vycházet z obsahu a smyslu návrhu, který je mu předkládán (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 11. 10. 2001, sp. zn. IV. ÚS 460/2000, č. 148/2001 Sb. ÚS, sv. 24). „Podmínky přístupu občana ke soudu ve správních věcech zákonem stanovené jsou rigidní, přísné, vázány lhůtou a stojí na principu koncentrace řízení, tomu však odpovídá povinnost obecných soudů při poskytování ochrany právům, vyvarovat se o to více zřejmých formalismů, jimiž dochází k nedůvodnému odmítnutí práva.“ (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 7. 1. 2002, sp. zn. IV. ÚS 592/2000, č. 1/2002 Sb. ÚS, sv. 25). Právní teorie upozorňuje na to, že deficit práva na spravedlivý proces může způsobit soudům vytýkaný formalismus a cynismus praktického práva (Holländer, P. *Ústavně právní argumentace*, Praha: Linde, 2003, str. 12). Nejvyšší správní soud ve své judikatuře také odmítá přepjatý formalismus: „Přepjatý formalismus při posuzování náležitostí žaloby ve správním

soudnictví – a stejně tak i jakýchkoliv jiných procesních úkonů účastníků řízení – naprosto neodpovídá principu materiálního právního státu, ale ani samotnému poslání soudnictví. Soudy jsou nezávislé a nestranné státní orgány, které usilují o nalezení spravedlnosti rozhodováním v konkrétních věcech a které nemohou odmítnout zabývat se určitou věcí ze zcela formálních či spíše formalistických důvodů, ale pouze z takových příčin, které poskytování soudní ochrany skutečně vylučují. Při výkladu mezí práva na spravedlivý proces, stanovených soudním řádem správním (např. náležitosti žaloby, lhůta pro její podání, procesní podmínky), je v souladu s čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod nezbytné šetřit jejich podstaty a smyslu a nezneužívat je k jiným účelům, než pro které byly stanoveny. Nabízejí-li se přitom dvě interpretace, z nichž jedna hovoří ve prospěch výkonu práva na spravedlivý proces a druhá proti němu, musí soud vždy zvolit výklad první.“ (rozhodnutí rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 10. 2004, č. j. 5 Afs 16/2003 - 56, publikováno pod č. 534/2005 Sb. NSS). V této věci není ani možno odhlédnout od faktu, že soudní přezkum rozhodnutí o odebrání invalidního důchodu je součástí nejen realizace práva na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod), ale i práv sociálních (čl. 30 Listiny) a že realizace práva na právní pomoc (čl. 37 odst. 2 Listiny) je výrazně ztížena z důvodu zpravidla slabšího sociálního postavení dotčené osoby.

S ohledem na to tedy Nejvyšší správní soud v této právní věci k námitce stěžovatele proti nespravedlnosti postupu krajského soudu znovu posoudil, zda v řízení před krajským soudem byly skutečně splněny podmínky pro odmítnutí řízení. V souladu s § 37 odst. 5 s. ř. s. musí být pro odmítnutí řízení splněny současně dvě podmínky: a to nedoplnění či neopravení podání ve stanovené lhůtě a současně nemožnost pokračovat pro tento nedostatek v řízení.

Pokud jde o naplnění první podmínky odmítnutí řízení, spočívající v nedoplnění či neopravení podání v soudem stanovené lhůtě, lze konstatovat, že požadované doplnění bylo stěžovatelem ve lhůtě podáno, avšak nikoli zákonem stanoveným způsobem. Stěžovatel soudem vyžádané doplnění svého podání poslal na adresu žalované, nikoli na adresu soudu. K tomu je třeba jen zmínit, že stěžovatel požadované doplnění poslal na stejnou adresu, kam v souladu se soudním řádem správním podal i svou správní žalobu. Pro stěžovatele bez právnického vzdělání a příslušných zkušeností je těžké zjistit, kam má soudu poslat požadované doplnění žaloby, pokud krajské soudy (na rozdíl od obvyklé praxe Nejvyššího správního soudu nebo Ústavního soudu) na svých přípisech účastníkům neuvádějí svou adresu. I přes to však Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že tato zákonná podmínka pro odmítnutí řízení byla naplněna.

Otázkou zůstává, zda byla splněna i podmínka druhá, tedy důležitým hlediskem v tomto případě je, zda nebylo možné pro nedostatek spočívající v nedoplnění podání ve lhůtě k tomu soudem stanovené v řízení pokračovat. S touto otázkou se krajský soud vůbec v napadeném usnesení nevyřadil. Nejvyšší správní soud se proto zabýval i obsahem podané správní žaloby.

V případě posuzování podané žaloby je samozřejmě důvodný požadavek, aby žaloba jako procesní úkon, který pro svoji povahu musí splňovat určité náležitosti, tyto formální náležitosti skutečně měla, a to nejen z důvodu procesní ekonomie, ale také správnosti a účelnosti budoucího rozhodnutí, které může být vadným podáním zásadně ovlivněno. I podle Ústavního soudu, pokud soud odmítne zabývat se podáním, které evidentně nesplňuje náležitosti stanovené pro žalobu, nelze takový postup soudu vytknout jako odepření spravedlnosti (srov. nález Ústavního soudu ze dne 20. 2. 1995, sp. zn. IV. ÚS 145/1994, č. 11/1995 Sb. ÚS, sv. 3). Soudy jsou tedy povinny při uplatňování procesních pravidel zamezit jak nadměrnému formalismu, který by byl v rozporu se spravedlivostí řízení, tak přílišné volnosti, která by ve svém důsledku vedla k odbourání procesních náležitostí upravených zákonem. Při soudním rozhodování je třeba zvážit obě uvedená hlediska a poměřit, které z nich v konkrétním případě převažuje.

V tomto duchu je třeba také posuzovat konkrétní vady správní žaloby, vytčené v této věci stěžovateli. Krajský soud vyzval žalobce k doplnění návrhu výroku rozhodnutí soudu (tedy čeho se žalobce svojí žalobou domáhá) a přiložení stejnopisu napadeného rozhodnutí. Podle soudního řádu správního musí žaloba splňovat především obecné obsahové náležitosti podání dle § 37 odst. 3 s. ř. s. - z každého podání musí být tedy zřejmé, čeho se týká, kdo jej činí, proti komu směřuje, co navrhuje, a musí být podepsáno a datováno. Nesplnění těchto náležitostí krajský soud stěžovateli nevytkl. Vedle těchto obecných náležitostí musí žaloba dále splňovat zákonem stanovené náležitosti žaloby podle dle § 71 odst. 1 s. ř. s., těmi mimo jiné jsou označení napadeného rozhodnutí a den jeho doručení nebo jiného oznámení žalobci (písm. a/) a návrh výroku rozsudku (písm. f/). Vady žalobcova podání se tedy dle rozhodnutí krajského soudu týkaly zákonných náležitostí dle § 71 odst. 1 písm. a) a písm. f). Nenaplnění požadovaných podmínek, které by mělo vést k odmítnutí žaloby, je třeba posuzovat z toho pohledu, zda důsledkem jejich nenaplnění je nemožnost pro tento nedostatek v řízení pokračovat.

Naplnění požadavku týkajícího se označení napadeného rozhodnutí a dne jeho doručení (§ 71 odst. 1 písm. a/ s. ř. s.) a připojení opisu napadeného rozhodnutí (§ 71 odst. 2 s. ř. s.) by mělo být hodnoceno v kontextu celého textu návrhu. Soud měl při svém rozhodování také k dispozici vyjádření žalované ze dne 19. 12. 2008, z něhož označení napadeného rozhodnutí jednoznačně vyplývá. Soud mohl rovněž v návaznosti na návrh žalované, která žalobu soudu předkládala a přiložila vyjádření, v němž navrhla provedení posudku příslušnou posudkovou komisí, vyžádat příslušný posudek a správní spis, z něhož by potřebné náležitosti rovněž zjistil.

Pokud jde o vytýkaný nedostatek návrhu výroku rozsudku (§ 71 odst. 1 písm. f/ s. ř. s.), Nejvyšší správní soud má za to, že tato náležitost byla splněna, neboť z formulace žalobcova návrhu je zřejmé, čeho se žalobce domáhá, když nesouhlasí s rozhodnutím správního orgánu, kterým mu byl odňat plný invalidní důchod. Ze zákona navíc vyplývá soudu jen jedno možné rozhodnutí, pokud shledá žalobu důvodnou, a to že napadené rozhodnutí zruší a věc vrátí žalovanému k dalšímu řízení (dle § 78 odst. 1 a 4 s. ř. s.). Již ze samotné dikce napadeného usnesení krajského soudu je jasně patrné, že stěžovatel nesouhlasí s rozhodnutím, kterým mu byl odňat plný invalidní důchod. Nelze tedy tvrdit, že bez doplnění požadovaných náležitostí by snad soud nepochopil, co je v této věci předmětem řízení a čeho stěžovatel chce dosáhnout.

Pokud tedy krajský soud v této věci dovodil, že žalobcem podaná žaloba brání meritornímu přezkoumání žalobou napadeného rozhodnutí a žalobu podle § 37 odst. 5 s. ř. s. odmítl, je jeho rozhodnutí v rozporu se zákonem. Nejvyšší správní soud proto podle § 110 odst. 1 s. ř. s. rozhodnutí krajského soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. července 2009

JUDr. Milada Tomková
předsedkyně senátu